

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening / Sænummer 2011

Høring:

Den gode socialpolitik

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

Formand: Knud Vilby

Landssekretær: Dorte Olsen

Social Politik udkommer seks gange årligt og sendes automatisk til alle medlemmer

Redaktion:

Peter Bundesen (Ansv.)

E-mail: peter.bundesen@cdnet.dk

Tine Gomard

E-mail: ecuador@cykel.dk

Matilde Højbye-Mortensen

E-mail: mhm@akf.dk

Margit Lotz

E-mail: margit.lotz@gmail.com

Preben Etwil

E-mail: meyland@adslhome.dk

Morten Frederiksen

E-mail: mf@soc.ku.dk

Sofie Nørgaard-Nielsen

E-mail: sofie@noergaard-nielsen.dk

Helga Madsen

E-mail: helgamadsen@sol.dk

Dette nummer er redigeret af:

Dorte Olsen og Knud Vilby

Redaktionssekretær:

Nina Særkjær Olsen

ISSN 0905-8176

Artikler fra Social Politik kan citeres med tydelig kildeangivelse

Redaktionen gør opmærksom på, at artikler i Social Politik ikke nødvendigvis dækker redaktionens eller Socialpolitisk Forenings synspunkter

Tryk:

Eks-Skolens Trykkeri ApS

Tlf.: 35 35 72 76

INDHOLDSFORTEGNELSE

Høring: Den gode socialpolitik

Knud Vilby: Det socialpolitiske opbrud	3
Tina Juul Rasmussen: Fra welfare til workfare	5
Tina Juul Rasmussen: Det social system er eroderet	9
Tina Juul Rasmussen: »Angst æder som bekendt sjæle«	11
Tina Juul Rasmussen: Hvor er de sprækker som lukker lyset ind?	13
Dorte Olsen: Her er der ingen der spørger om hvorfor jeg er her	15
Tina Juul Rasmussen: De frivillige – en modbevægelse eller en flok fromme lam?	17
Peter Abrahamson: Hvad kan vi lære af de andre europæiske lande, og hvad kan vi bruge EU til?	19
Tina Juul Rasmussen: Fløjlshandsker eller jernnæve i socialpolitikken?	24
Tina Juul Rasmussen: Vi er nødt til at uddanne folk	30
Tina Juul Rasmussen: Vi må sikre inklusionen	33
Knud Vilby: Skal vi forny og foryng Socialpolitisk Forening?	37

Socialpolitisk Forening

Strandgade 6, st.

1401 København K

Tlf.: 35 82 83 50 (daglig 10-15)

www.socialpolitisk-forening.dk

post@socialpolitisk-forening.dk

Merkur Bank: 8401 1107640

Socialpolitisk Forlag

Samme adresse, tlf. og e-mail

Merkur Bank: 8401 1107616

Det socialpolitiske opbrud

Socialpolitisk Forenings høring om en god socialpolitik dokumenterede, at det ikke er nok med socialpolitiske småjusteringer.

Systemet er på mange måder kørt fast og vælter folk, når det burde rejse dem. Dette er et særnummer om de to dages høring.

Af Knud Vilby, formand

Vi har rettigheder alene i kraft af, at vi er mennesker, og en af vore rettigheder er retten til et værdigt liv. Det lyder måske banalt, men det er vigtigt, og det glemmes alt for ofte.

I Socialpolitisk Forening har vi længe argumenteret for, at socialpolitikken igen får en langt mere central placering i dansk politik. Efter folketingsvalget og regerings-skiftet er der et håb, men som de første måneder med en ny regering har vist, så kommer de gode og nødvendige forandringer ikke af sig selv.

Derfor besluttede Socialpolitisk Forening at lave en to dages høring om behovet for en god socialpolitik, og derfor fokuserer CASA på behovet for en ny og bedre socialpolitik i Social Årsrapport 2011, der er levet i samarbejde med Socialpolitisk Forening.

Dette nummer er et særnummer af Social Politik, der fortæller om høringen og dens resultater. En høringskomite, bestående af nogle af landets førende forskere og praktiskere på det socialpolitiske område, formulerede efter høringen og på grundlag af

dialogen de nødvendige krav til en ny socialpolitik.

Komiteen siger, at socialpolitikken står overfor et opbrud, fordi den i en årrække er blevet behandlet stedmoderligt. De argumenterer for, at socialpolitikken igen bliver fremtrædende i det politiske rum, ikke ud fra en tænkning om nytte men på grundlag af rettighedstænkning. Vi skal tænke i et samfund, der inkluderer mennesker frem for at ekskludere dem.

Komiteen peger på en række af problemerne og herunder også på at systemerne er blevet uoverskuelige, og at kommunerne ikke altid magter deres opgaver. Men der er ingen instans der kan vejlede og retlede kommunerne, undtagen hvis det direkte handler om hvorvidt kommunerne er på lovens side eller ikke. Der er ingen, der i dagligdagen kan vende tommelfingeren op eller ned i forhold til kommunernes praksis på det sociale område. Men det skal der være. Der er brug for en faglig social myndighed i forhold til kommunerne.

Vi skal ikke have en bedre socialpolitik for at enhver borger skal have en økonomisk nytteværdi for samfundet. Men fordi vi

En høringskomite, bestående af nogle af landets førende forskere og praktiskere på det socialpolitiske område, formulerede efter høringen og på grundlag af dialogen de nødvendige krav til en ny socialpolitik.

bedst muligt skal sikre alle et værdigt liv. Det giver også et bedre og mere værdigt samfund med et bedre fællesskab.

Men selv om det ikke er nytteværdien, der er udgangspunktet, er det også nyttigt med en god socialpolitik.

Komiteen peger eksempelvis på, at fysisk handicappede i dag ikke får de muligheder på arbejdsmarkedet, som de har evner til, og på at et uoverskueligt socialt system reelt betyder, at personer, der udsættes for sociale begivenheder, væltes omkuld i stedet for at modtage støtte. Det er ikke værdigt, og det kan ikke betale sig.

Læs bladets mange analyser og bidrag til tænkningen. Socialminister Karen Hækkerup gav på høringen udtryk for at regeringen er lydhør. Høringens konklusion, som kan læses på side 33, var at der er brug for langt mere end småjusteringer, og vi vil i Socialpolitisk Forening sørge for, at anbefalinger og analyser kommer videre, både til Folketinget og dets socialudvalg og til Kommunernes Landsforening.

Den 15. og 16. november afholdt Socialpolitisk Forening høring i København under overskriften »Den gode socialpolitik«.

En høringskomité bestående af embedsmænd, eksperter og politikere skulle på baggrund af 13 oplægsholdere og debat med hinanden og over 100 deltagerne i salen efter de to dage votere og fremlægge et fælles bud på visioner og handling på det socialpolitiske område, som kunne overdrages til socialminister og regering.

Følg oplæg, debat og det afsluttende bud fra komitéen på de næste sider.

Fra welfare til workfare

To dages socialpolitisk høring blev indledt med en debat om det inkluderende samfund. Det tog ikke høringskomiteens medlemmer længe at blive enige om, at eksklusionen har langt bedre vilkår end inklusionen. Og det skal der ændres på med fremtidens socialpolitik.

Af Tina Juul Rasmussen

Med en otte mand og kvinde stor høringskomité, 13 oplægsholdere og mere end 100 diskussionsivrige deltagere i salen var scenen sat til to dages intens debat om fremtidens socialpolitik.

– Det er rigtig mange år siden, socialpolitikken er blevet diskuteret i sin helhed. I de seneste 10-15 år har vi oplevet en udvikling fra welfare til workfare, hvor fokus gradvist er flyttet fra social- til beskæftigelsespolitik. Det betyder, at nogen er løftet ud af sociale problemer til et bedre liv, mens andre har fået mindre mulighed for at sætte dagsordenen i deres eget liv, startede Knud Vilby, formand for Socialpolitisk Forening med at slå fast.

Og fraværet af en debat om udviklingen på det sociale område er alvorlig, påpegede han.

– Fordi vi har set uligheden, fattigdommen, de psykiske problemer osv. vokse, og det får karakter af en afskalling af samfundet. Mange kan ikke følge med og ryger af.

Selvom der er forbedringer på vej med den nye regerings afskaffelse af de laveste

ydelser og større bevillinger til det psykiatriske område, er fokus stadig på beskæftigelse og uddannelse, konstaterede Knud Vilby.

– Det er positivt på mange måder, men det løser ikke alle problemerne, sagde han og gav ordet til høringskomiteens medlemmer til den første debat om 'aksen i det inkluderende samfund.'

Græshopperne æder alt

Knud Aarup, social- og arbejdsmarkedsdirektør i Randers Kommune, lagde ud med at definere sig selv som praktikerens:

– Der er ingen tvivl om, at vi har været vidne til ændringer på socialområdet, som ikke har været af det gode siden indførelsen af den aktive arbejdsmarkedspolitik under Nyrup-regeringen. Men intentionen om at allokere ressourcer på arbejdsmarkedet, var god, så vi skal passe på, at vi ikke skyller barnet ud med badevandet. En aktiv arbejdsmarkedspolitik er vigtig for et samfund som vores, indledte han og slog fast:

– Men den kortest mulige vej til selvforsørgelse er ikke altid den bedste vej, og for de stadigt flere, som ikke magter at holde fast, er de meget firkantede regler ikke gode nok. Vi har for eksempel haft en stor gruppe unge, særligt mænd, som står uden en ordentlig afslutning på folkeskolen, men har klaret sig med odd jobs igennem 00'erne. Dem er der store problemer med at få uddannet – ligesom de psykisk sårbare, der ikke magter at arbejde, som arbejdsmarkedet fungerer i dag. Så vi har også en stor udfordring, hvor vi er nødt til at tænke anderledes i vores prioriteringer. Kunne

man i højere grad skelne mellem de arbejdsmarkedspare og dem, som skal mestre livet? Det er et element, man skal have ind i en fremtidig socialpolitik – at kunne mestre livet, ikke kun arbejdslivet, sagde Knud Aarup og nævnte også mulighederne med socialøkonomiske virksomheder, som er en succes i flere andre europæiske lande for mennesker uden for arbejdsmarkedet.

– Jeg har besøgt disse virksomheder i Tyskland og England, og folk her føler, at de bidrager med noget og har et værdigt arbejdsliv. Dem skulle vi have flere af i Danmark.

Lisbet Zornig Andersen, formand for Børnerådet, startede med at udtrykke sin bekymring for den voksne generation, der har spottet børnene som dem, der skal redde deres kriseramte forældre.

– I er græshoppegenerationen – dem, som æder alt og efterlader intet. Og I har fået kig på børnene, som dem, der skal redde jer. I taler om børn som »ufærdige voksne«. De bliver gjort til superbørn, som kan tage over for jer, os og mig. Men hør: Der er en million borgere under 18 år i Danmark. Det er en ret stor gruppe, som med en fjerdedel af deres liv levet, bør have en selvstændig berettigelse. Vi bør kunne støtte dem i grund-

læggende rettigheder og ikke kun betragte dem som ufærdige voksne, sagde Lisbeth Zornig Andersen og tilføjede, at netop derfor er Børnerådet i gang med at spørge 2.000 børn: »Hvad er det gode børneliv?«

– Og lur mig, om ikke der er en divergens imellem det, de svarer og de voksnes opfattelse, som Mandag Morgen er ved at undersøge. Jeg gætter på, at børnene nok synes, det er fedt at være sammen med deres forældre og venner, at rejse, gå til fritidsaktiviteter osv., mens forældrene nok tænker i lektiehjælp, hurtig uddannelse osv., så vi får noget arbejdskraft.

Svære kår for et værdigt liv

Bo Heide-Jochimsen, opsøgende gademedarbejder blandt hjemløse i Projekt Udenfor, plæderede for et fokus i socialpolitikken på dem, som er på bunden af bunden – de hjemløse, psykisk syge og psykotiske.

– Vi arbejder med mennesker, som lever 10, 15, 20 år på gaden uden hjælp – med stof- og alkoholmisbrugere, og med en stor gruppe af danske fattige, som bliver udsat for boligen, fordi de ikke kan betale regningerne mere. Vi ser også en voksende gruppe af EU-borgere, som lever på gaden – dem, som blev inviteret herop for at lave samtalekøkkener, men nu under krisen ikke er velkomne længere, sagde han og slog fast, at socialpolitikken ideologi med at behandle folk så dårligt som muligt for at få dem til at tage et arbejde, kun har én konsekvens for de mest udsatte:

– Den er meget ekskluderende, og ideologien om at »arbeit macht frei« passer ikke til denne gruppe. Og når hele systemet er bygget op om, at man tror, folk vil snyde i forhold til deres ydelser, mødes de med mistillid. Det giver ar på sjælen. De tror ikke, at de er noget værd. Det er et problem

* ... vi har været vidne til ændringer på socialområdet, som ikke har været af det gode ...

Men intentionen om at allokere ressourcer på arbejdsmarkedet, var god, så vi skal passe på, at vi ikke skyller barnet ud med badevandet,

Knud Aarup

... når noget-for-noget er den højeste visdom i et samfund, er der noget fundamentalt galt i forhold til inklusion,

Morten Ejrnæs

– for så har menneskelighed og et værdigt liv svære kår.

Finn Kenneth Hansen fra Center fra Alternativ Samfundsanalyse (CASA), fremhævede tal, som understreger behovet for en socialpolitik, der favner alle.

– De sidste 40 år har 25 procent været uden for arbejdsmarkedet. Og tidligere var mange af dem hjemmegående husmødre, som blev underholdt af ægtefællen. Men de sidste 25 år har gruppen på 25 procent været på offentlig forsørgelse. Hvad skal vi gøre med dem? Syv procent er på førtidspension – det er uacceptabelt. Og vi har haft én procent anbragte børn og unge i mange år. Så hvad skal der ske? Hvordan skal vi behandle folk, så der er plads til os alle? Derfor skal socialpolitikken på dagsordenen, og vi må tænke det hele igennem på en mere grundlæggende måde. Vi kan ikke bare fortsætte med reformer, reformer og reformer.

Morten Ejrnæs, Aalborg Universitet, anfægtede de seneste års mantraer om at 'det skal kunne betale sig at arbejde' og 'noget for noget':

– At det altid skal kunne betale sig at arbejde, er jo en flabethed over for dem, som ikke kan, men det er blevet gjort til et mantra. Og når noget-for-noget er den højeste visdom i et samfund, er der noget fundamentalt galt i forhold til inklusion. Der skal være plads til alle dem, som ikke kan leve op til hverken det første, andet eller tredje ar-

bejdsmarked. Og børnene, som Lisbet siger, skal vi sikre ikke bliver kriminelle og stofmisbrugere. Vi skal skabe et værdigt børneliv her og nu.

Alle er gode til en ting

Eyvind Vesselbo (V) sad som det eneste medlem af høringskomitéen fra Folketingets Socialudvalg. Og alligevel konstaterede han:

– Jeg tror, der har bredt sig en opfattelse, også i Folketinget, om, at nu skal vi stoppe op og gå en anden vej, end vi har gjort i mange år i socialpolitikken. Vi har mistet den menneskelige dimension. Og det er jo hele nøgleindgangsvinklen: Hvordan man opfatter sine medmennesker. Det skal vi tale om i dag, sagde han og forlængede sit indlæg med ordet 'inklusion'

– Ordet har bredt sig, men det burde jo være en naturlig ting, en banalitet, at alle er med i samfundet. Og retorikken er også med til at skabe grøfter. Vi taler fint om på udlændingeområdet, at mange fra ikke-vestlige lande er kommet i arbejde, men vi glemmer, at en endnu større gruppe er faldet ud og lever ved siden af det danske samfundet. Gummi Tarzans far (forfatteren Ole Lund Kirkegaard, red.) mente, at vi alle var mest gode til en ting. Og det kunne være godt at fokusere på det, for så stigmatiserer vi ikke folk.

Høringskomitéen medlemmer

Bente Adolphsen, lektor, cand.jur. på VIA University College

Bettina Post, formand for Dansk Socialrådgiverforening

Bo Heide-Jochimsen, socialpædagog og opsøgende gademedarbejder hos Projekt Udenfor.

Eyvind Vesselbo, medlem af Folketinget for Venstre

Finn Kenneth Hansen, cand.polit. hos Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA)

Knud Aarup, direktør for Social og Arbejdsmarked i Randers Kommune

Lisbeth Zornig Andersen, formand for Børnerådet

Morten Ejrnæs, lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet

Det sociale systemet er eroderet

Professor Kirsten Ketscher fra Københavns Universitet leverede »stand-up jura«, så ikke et øje var tørt i salen. Hun tog afsæt i temaer om den sociale sikrings indre sammenhæng, grund- og menneskerettigheder og mindsteydelse og fattigdom.

Af Tina Juul Rasmussen

– Jeg interesserer mig ikke for økonomi. Men jeg tillader mig at mene, at man må have et ordentlig socialt system, som man har råd til at finansiere, når man kan hælde milliarder ud til bankerne, der ikke holder hus med pengene. Men jeg hører gerne modforslag, kridtede Kirsten Ketscher indledende banen op. Og fortsatte med at konstatere:

– Der er sket en massiv erosion i det sociale system, og der er brug for en genrejsning af den sociale sikring, men mange forstår ikke den i dag. Det er nu ret enkelt – det handler om at give dem, som ikke kan forsørge sig selv, et rimeligt eksistensgrundlag. Ligesom vi har en brandforsikring mod brand og en sygeforsikring mod sygdom, forklarede Kirsten Ketscher og hev fat i finansieringsmodellen for de sociale ydelser som erosionens store synder.

– Hvad kommer det en dagpengemodtager ved, at folkeskolen er nedslidt – ikke et hammerslag, vil jeg mene. Men alligevel har kommunerne et budget, som kæder de to

sammen. Og her vil jeg pege på systemet store svaghed: Den generelle skattefinansiering. I Danmark har vi én stor skattekasse, hvor vi lægger alle pengene ned i og rører rundt. Og så tager vi op til det, vi nu synes er vigtigt. Den model må vi reformere meget grundlæggende for at synliggøre den sociale sikring og dens finansiering. Ellers ser vi fattighjælpstendenser – som med satspuljen. Der kræver, at vi afkommunaliserer den sociale sikring. Og jeg ved, at det er farlig grund, fordi vi tror, at kommunerne kan og ved alt, men det kan de ikke – det er en dansk specialitet, som ikke er værd at beholde. Vi må se på de andre nordiske lande, som gør det på en anden måde.

Vi er retligt underfrankerede

Herfra gik det med over stok og sten videre til grund- og menneskerettighederne, som Kirsten Ketscher påpegede, er næsten usynlige i den danske lovgivning.

– Vi har en blufærdighed i Danmark overfor, at vi har tiltrådt en række FN- og EU-konventioner. I stedet for at sige, at der i visse sammenhænge er tale om brud på menneskerettighederne, kommer man med en masse mærkelige betragtninger. Det er, hvad jeg kalder en old school jura og retlig underfrankering, som jeg ikke bryder mig om. Vi trænger til en nyere og friskere måde at se tingene på, sagde hun og sluttede af med en bandbulle om sammenhængen mellem mindsteydelser og fattigdom:

– Det er et stort problem, at vi i dansk ret ikke har en mindsteindkomst. Man er nødt

til at gøre sig forestillinger om, hvad folk skal have for at overleve. Vi har retten til forsørgelse i Grundloven, § 75, stk. 2. Det hev jeg op i min afhandling for mange år siden og fik så mange på kassen af Aarhus Universitet, som åbenbart har nedsat sig som koster til bevogtning af grundloven ud fra en traditionsbestemt fortolkning. Det har jeg siden fået medhold i af Højesteret, fortalte hun og henviste til praksis andre steder.

– I de fleste andre EU-lande har man forestillinger om, hvad folk skal have for at leve. Men i Danmark lever man af ingenting, og folk bliver sat ud af deres hjem. Og her er jo ikke kun tale om tab af bolig, men også tab af netværk og værdighed. Men modsat fx Tyskland, hvor Forbundsretten slog fast, at man ikke måtte indregne og trække et fiktivt forbrug af pelse og lystyachter fra de sociale ydelser. Det sker ikke i Danmark – her kommer ingen kritik af systemet fra domstolene, sagde Kirsten Ketscher, som bagefter fik anerkendelse for sin 'stand-up jura' af Lisbeth Zornig Andersen. Det er et stort problem, at vi i dansk ret ikke har en mindsteindkomst.

* Man er nødt til at gøre sig forestillinger om, hvad folk skal have for at overleve

»Angst æder som bekendt sjæle«

Hanne Reintoft, én af socialrådgiverfagets pionerer, mindede med et tilbageblik på de seneste 50-60 års socialpolitik om, at tidligere tiders sociale landvindinger ikke må tages som en selvfølge. Kampen for anstændighed og værdighed stopper aldrig.

Af Tina Juul Rasmussen

– Jeg husker de triste, grå efterkrigsår i 1950'erne med arbejdsløshed og socialhjælp med valgetstabende virkning. Vi havde bølignød med slum - syv baggårde i Nansensgade, og når man som ung socialrådgiver steg op i 7. baggård, blev man mødt af lugten af kål, blegkogning og ammoniak. Her var arbejdsløse mænd og undertrykte kvinder, der fik det fjerde barn, når de var 23, spiste grød i stedet for bøv og måtte finde sig i alting.

Hanne Reintoft genopfriskede dystre minder fra en fortid ikke så fjern endda. Socialrådgiveruddannelsen var kommet til sidst i 1930'erne – med pionerånd, men også et vist kald.

– Og med forlov – dengang fungerede de store statslige institutioner heller ikke, så når vi i dag hidser os op, så tro ikke, at bureaukratiet kan løse problemerne. Jeg sad som praktikant i frokostpausen og tudede over Statens Åndssvageforsorgs mammutinstitutioner med 50-sengs stuer. »Flæb ikke, vi må

arbejde til det bliver bedre«, sagde min praktiklærer, der i øvrigt var Bodil Udsens mor.

– Det samme gjaldt sindssygehospitalerne. I dag risikerer man at blive for tidligt udskrevet. Dengang kunne man risikere aldrig at komme ud.

Civil ulydighed kan anbefales

Men, påpegede Hanne Reintoft, muligheden for at udvikle socialt arbejde kom heldigvis.

– Og dengang lå det altid i luften, at vi gjorde vores bedste – uden kontrol fra cheferne. Men det var ikke sjovt at administrere en kvindeundertrykkende abortlovgivning i 1950'erne, så der voksede en modstand frem fra gulvet, indtil loven blev ændret.

– Jeg have mine metoder til at sikre aborter, og der opstod faktisk en slags civil ulydighed. Det anbefales at tage metoden op, konstaterede hun nøgternt.

I 1960'erne rykkede tingene for alvor.

– »Vi var ved at gøre det bedre«. Vi fik revalideringscentre – fik rehabiliteret folk, der var opstigning og udligning i socialgrupperne. Vi løftede mennesker opad. I dagens jobcentre sænker man dem nedad. Og der er stor foragt for alvorligt syge mennesker, desværre. Man tænker straks nedad – i omskolingen. Læreren kan blive kassedame. Og ordet værdighed kender de ikke. Kun 5.000 bliver revalideret om året, mens alle skriger på uddannelse, uddannelse, uddannelse. Hvorfor gør man det så ikke for mange flere? Det kunne være en melding til socialministeren.

I 1960'erne kom kvinderne tilmed ud på

arbejdsmarkedet, og kommunerne kom på banen – der skulle bygges daginstitutioner og iværksættes ældrepleje, så husmødrene kunne frisættes. Det var en tid med opblomstring, hvor manglen på arbejdskraft og kvinderne, der gerne ville ud at arbejde, passede som fod i hose.

– Bortset fra, at vi samtidig grundlagde den kvindelige underbetaling i plejesektoren, mindede Hanne Reintoft om og fortsatte den historiske gennemgang med konstante paralleller til nutidens socialpolitik. Hun fremhævede især børneforsorgsloven fra 1964, som grundlagde en familierådgivning af høj kvalitet.

– Dengang var det lettere at være socialarbejder – arbejdet var respekteret. Der fandtes stadig sygehussocialrådgivere, og folk fik pensioner på baggrund af ordentlige lægeerklæringer. De skulle ikke først ydmyges i mange år. I dag skal folk leve under eksistensgrundlag, men ingen kan ikke blive ved at hænge i en enkelt finger, så vi skal af med den fattigdomsydelse.

Tre årtier med mistillid og pisk

1970'erne fortsatte de positive takter og markerede sig som et årti, hvor man ikke så ned på dem, der ikke kunne sørge for sig og sine, som Grundloven siger. Men med 1980'ernes massearbejdsløshed begyndte udviklingen at tage en drejning.

– Mistilliden opstod og er siden er blevet brugt til at udvande kontanthjælpssystemet. Og fagforeningerne har - med få undtagelser – overladt disse mennesker til sig selv, påpegede Hanne Reintoft.

Under SR-regeringen i 1990'erne blev sociallovgivningen skåret ned med 30 mia. kroner. Og tendensen fortsatte med pisk og atter pisk ind i 00'erne.

– I dag ser vi en konsekvent linje, der skal

disciplinere arbejdskraften og gøre folk så bange for at synke ned, at de finder sig i hvad som helst. Der er blevet stille ude på arbejdspladserne og i det sociale arbejde. Og angst æder som bekendt sjæle, mindede Hanne Reintoft om.

– Vi ser de private forsikringer blomstre og oplever, at alvorligt syge mennesker bliver udsat for strukturel vold fra systemet. En vold, som skaber angst og nedbryder selvværd. For ingen kan i fire, fem og seks år være frataget magten over egen tilværelse – det vil alle gå rabundus på, sagde Hanne Reintoft og fortsatte:

– Vi må genopfinde den civile ulydighed, for i dag er det at standse kontanthjælpen blevet en disciplin i socialt arbejde. Vi er også det land, som overlader flest til ægtefælleforsørgelse! At vi skulle synke dertil ... Og man kaldte nedladende loftet over kontanthjælp for »en ny chance til alle«. Men, som Bodil Udsens mor sagde: »Her er ikke tid til jammer, kun til at knokle, så vi kan gøre det hele bedre igen.«

Dengang lå det altid i luften, at vi gjorde vores bedste – uden kontrol fra cheferne...

Men med 1980'ernes massearbejdsløshed begyndte udviklingen at tage en drejning.

Mistilliden opstod og er siden er blevet brugt til at udvande kontanthjælpssystemet

Hvor er de sprækker, som lukker lyset ind?

Kampen for afbureaukratisering har fyldt i det sociale felt, men har et stykke ad vejen været skønne spildte kræfter, viste tal, som Henrik Egelund fra Dansk Socialrådgiverforening fremlagde.

Svaret på frustrationerne er et opgør med de sidste 20 års praksis på det sociale område.

Af Tina Juul Rasmussen

– Vi er nået et niveau på beskæftigelsesområdet, som er helt absurd. En optælling af regler i min A-kasse lød på 22.408 A4-sider i 2010. Og der er siden kommet flere til. I Dansk Socialrådgiverforening har vi brugt rigtig mange kræfter på afbureaukratisering de senere år, fordi vores medlemmer har fortalt os, hvor stor en belastning det er for dem. Men har kun haft en meget lille effekt – dybt frustrerende, men sådan er det, sagde en ærlig Henrik Egelund, socialpolitisk koordinator i Dansk Socialrådgiverforening i sit oplæg om netop afbureaukratisering.

Og han dokumenterede: »Væk med bøvlet, Inger« – kampagnen om afbureaukratisering fra den tidligere beskæftigelsesminister – modtog 1.700 forslag, og kun 46 blev gennemført.

– Det siger lidt om mulighederne i den form for afbureaukratisering. Og jeg mener heller ikke, at det kun er lovgivningen eller de centraladministrative regler, som er pro-

blemet. Det stikker langt dybere. Der er brug for et opbrud og en omstilling, sagde Henrik Egelund og fremhævede et eksempel fra børneområdet, der normalt ikke opfattes særligt bureaukratisk.

– Op til Barnets Reform arbejdede vi i Dansk Socialrådgiverforening f.eks. for, at man i visse tilfælde kunne gennemføre foranstaltninger uden en §50-undersøgelse. Og den ændring blev gennemført. Siden undersøgte vi, hvad børnesagsbehandlerne brugte deres tid på. Det viste sig, at de i 2008 brugte 8,5 minut i timen på borgerkontakt. Det var i 2011 steget til 11 minutter – altså kun 2,5 minutter mere i timen som følge af Barnets Reform. Så belastningen ligger altså andre steder, f.eks. i en stærk ledelsesstyring og et it-helvede i kommunerne, som ikke fungerer, men som binder folk til skærmen. Og en diskurs om, at det er vigtigere at sætte fluebenene rigtigt i skemaerne end at tale med folk. Den voldsomme udbygning af kontrol og dokumentation og ønsket om at kunne styre i detaljen gør, at borgerne fortoner sig, fordi procedurer og flueben er vigtigere.

Tre veje til afbureaukratisering

Hermed var problemet i grove træk indkredset. Men hvad er så svaret?

– Jeg mener, at der er tre veje til afbureaukratisering: Væk med bøvlet, som det er forsøgt. Laboratorier og frikommuneforsøg med plads til at eksperimentere, men med risiko for at det handler mest om besparelser. Og så den mest perspektivrige og vidt-

* Det er ikke kun lovgivningen eller de centraladministrative regler, som er problemet. Det stikker langt dybere. Der er brug for et opbrud og en omstilling.

gående løsning: Opbrud og omstilling.

– Flyt den sociale indsats til arenaer, som kan realisere en anden måde at arbejde på – og find løsninger sammen med borgerne. Fleksibelt, uformelt og på borgernes præmisser, stadig med fokus på resultater, fagligt handlerum, krav om refleksion og udvikling – med ude af kontorerne, ude i lokalområderne, hvor borgerne er. Og vi skal genindsætte borgerne. De er ikke service-modtagere, men subjekter i eget liv. Det er det modsatte, de er sket: Antallet af sanktioner er eksploderet fra: 31.000 i 2007 til 125.000 i 2010. Den mistillid er ødelæggende for dialogen, sagde Henrik Egelund. Og stillede selv spørgsmålet:

– Et opbrud fra det, vi har gjort i mange år, er et dybtgående brud med en bureaukratisk tradition, men er det så ikke dybt naivt at forestille sig det? Det mener jeg ikke, for alle elementerne i en omstilling er ikke nye, men bare forsømt og ignoreret. Jo, det vil møde modstand fra mange lag – det kan være svært at arbejde med digitale systemer som DUBU ude på en skole eller en daginstitution. Men hvis vi ikke forsøger at realisere det, sker det aldrig. For det findes

* Flyt den sociale indsats til arenaer, som kan realisere en anden måde at arbejde på – og find løsninger sammen med borgerne.

allerede derude – i form af boligsocialt arbejde, integration osv. Og spørgsmålet er, at om der er et alternativ? Det bør man spørge politikerne om: Har I et alternativ til at fortsætte i det spor, vi har kørt de seneste 20 år?

Nej tak til flere eksperimenter

Debatten i salen afspejlede en dyb enighed i større tillid, anstændig sagsbehandling og inddragelse af borgerne som eksperter i deres eget liv. Knud Aarup, social- og arbejdsmarkedsdirektør i Randers Kommune, efterlyste svar på, hvordan kommunerne finder ud af at vælge den rigtige vej med baggrund i viden om metoder, som allerede findes?

Susanne Bloch Jespersen, socialrådgiver og tidligere kommunal leder, ønskede at tale kommunerne og den offentlige sektor op, ikke ned. Og en enkelt borger frabad sig at blive udsat for flere eksperimenter – dem havde hun oplevet så rigeligt under den tidligere beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen.

Henrik Egelund understregede igen, at meget af det, han taler om, findes i kimform rundt omkring.

– Der er noget at bygge videre på. Og det kan gøre omstillingen lettere, fordi der er en masse, man kan tale op. Måske kan man lave et system, hvor man siger: I får en pose penge med krav om at opfylde retssikkerheden osv., men ellers har I ret stor handlefrihed og kan arbejde med de bedste metoder, så længe I kan dokumentere resultaterne. Og med hensyn til at inddrage borgerne, så findes der mange håndtag og erfaringer, som kan sikre dialogen og udvikle det sociale arbejde i en retning, som borgerne kan se sig selv i, og som giver mening, konstaterede Henrik Egelund.

Her er der ingen der spørger om hvorfor jeg er her

Med fortællinger fra aktiviteter omkring handicapdræt gav Kristian Jensen, centerleder i Handicapdrættens Videnscenter sine bud på hvordan det er muligt at skabe social inklusion gennem idræt. Men fortællingerne kunne også være taget fra kulturelle aktiviteter. Det afgørende er, at de indeholder et reelt ønske om ligeværdig social inklusion.

Af Dorte Olsen

Kristian Jensen havde fået til opgave at lede et seminar under overskriften: Inkluderende initiativer i socialpolitik – Kultur, idræt og sundhed, og indledte med en fortælling om en ung mand med alvorlige psykiske vanskeligheder (PTSD) og dennes møde med en ligeværdig og inkluderende idræt.

Kristian havde i sensommeren indbudt 4 unge krigsveteraner fra krigen i Afghanistan til at deltage i en fast ugentlig aktivitet i en handicapdrætsforening. Aftenerne foregår i en sportshal og deltagerne er mennesker i alle aldre, med og uden fysiske og psykiske handicap. Fælles for de aktiviteter, der bliver afviklet i er, at de bliver tilrettelagt med udgangspunkt i samtlige deltagers fysiske formlaan. Da der var en ung mand, der ikke kan bruge sine arme, blev aftens kamp tilrettelagt så alle deltagere lå på gulvet og kun måtte bruge benene i et spil om bolden.

Den 23årige unge mand, som Kristian mest kendte som voldsomt nedtrykt og indesluttet, var med i spillet og Kristian iagttog hvordan han både synes at slappe af, grinede og var meget engageret i kampen.

Efter kampen spurgte Kristian den unge mand om hvad han havde fået ud af kampen og hvad det var, der havde gjort ham så glad. Hertil svarede han: – Her kan man helt være sig selv, for her er der ingen der spørger om hvorfor jeg er her.

Budskabet i fortællingen var klart: Gennem kultur og idræt er der mulighed for at skabe inkluderende fællesskaber og sikre plads til mangfoldighed. Fællesskaber og aktiviteter, der kan bryde grænser og mønstre, og som giver mennesker mulighed for at forandre deres situation og forbedre deres fremtidsudsigter. Det kan lade sig gøre, hvis vi tør være åbne overfor nye situationer og kan være til stede i forskellige sammenhæng, uden hele tiden at skulle gøre rede for hvem vi er og hvorfor vi er her.

Mads Samsing fra Landsstyrelsen i Socialpolitisk Forening, der tidligere har arbejdet i et jobcenter med sygemeldte, spurgte om hvordan erfaringerne fra sådanne idrætsaktiviteter fx kan overføres til kommunernes arbejde med sygemeldte: – I den kommune hvor jeg arbejdede, havde vi 4 forskellige tilbud med idræt, som de sygemeldte kunne vælge mellem Men alligevel oplevede jeg ikke, at de sygemeldte følte det som en hjælp eller i det hele taget følte megen glæde ved at skulle deltage i disse tilbud. Og det selvom tilbuddene var tilrettelagt for at forbedre hel-

bredet både fysisk og psykisk. Mads gav også selv en del af svaret på det ved pege på, at kravene til de sygemeldte om at de skal deltage i idrætsaktiviteterne i sig selv kan udgøre en barrierer, også selvom det synes indlysende at idræt har en særdeles positiv effekt på langt de fleste sygdomme. Og Liesel Christensen supplerede med at pege på, at den 23årige veteran jo netop selv havde bestemt sig for at deltage i weekendkurset. - Problemet med de ellers velmenende tilbud til sygemeldte er, at de ofte bliver proppet ned i halsen på de sygemeldte. Den enkelte har efterhånden ikke selv meget at skulle bestemme i forbindelse med sygeforsløbet. Der er ikke den nødvendige tid til at fokusere på lige netop ens egen situation og sygdom, når man som syg bliver puttet i bestemte kategorier og skal acceptere at deltage bestemte aktiviteter, for ikke at miste retten til at få udbetalt sygedagpenge, sagde Liesel Christensen.

Vivi Kløcker fra foreningen Handicappede Studerende og Kandidater gav udtryk for en vis bekymring ved begrebet inklusion, og advarede imod at det bliver en label, der bliver sat på fx handicappede: - For at få reel inklusion er det vigtigt, at relationerne og aktiviteterne mellem mennesker, både i civilsamfundet og i de offentlige institutioner, ikke kun fokusere på at inklusion er noget med en gruppe, som pr definition er udenfor og derfor skal tilpasse de gældende forhold, men at inklusion er når fællesskabet sammen flytter grænser for det normale.

Et inkluderende arbejdsmarked

Kristian Jensen havde flere fortællinger om mulighederne for social inklusion, men havde også en fortælling om »systemets magtesløshed«. Også i denne fortælling var der tale om en ung krigsveteran, der gen-

nem mange år har været i en række arbejdsprøvninger og jobtræning, men stadig ikke magtede at være på et krævende arbejdsmarkedet. Den unge veteran var alvorligt psykisk præget af krigstraumer, og derfor langt fra tilstrækkeligt stabil til at arbejde i faste tider og rutiner, som er kravet på det meste af arbejdsmarkedet. Så der var altså ikke fundet en arbejdsplads til den unge soldat.

 Budskabet var klart: Gennem kultur og idræt er der mulighed for at skabe inkluderende fællesskaber og sikre plads til mangfoldighed

Derfor var der arrangeret et stormøde i jobcentret. Her deltog 6 fagfolk fra kommunen, den unge mands mor og Kristian. Men til trods for at der var 8 mennesker, der alle var engagerede og ønskede at støtte den 26årige i at få et godt liv, så endte mødet med at det blev besluttet at den unge mand skulle have førtidspension. - Det var på sin vis en lettelse, at den 26årig med denne beslutning fik afsluttet en lang periode med stor usikkerhed omkring sin økonomiske situation, men på den anden side så sad alle deltagerne tilbage med en følelse af afmagt i forhold til at ingen af os er i stand til at give en så ung mand et tilbud om inkluderende arbejdsfællesskaber og et håb for fremtiden, sagde Kristian Jensen.

For Kristian Jensen illustrerer denne fortælling behovet for et langt bedre samspil mellem arbejdspladserne og jobcentre om muligheden for at tilrettelægge arbejdspladser, så alle kan få en chance for at arbejde. Og som kilde til idéer om nye og udviklende arbejdspladser, kan man sagtens skele til de inkluderende tiltag som fx sker i handicapdrækten.

De frivillige – en modbevægelse eller en flok fromme lam?

Samspelet mellem den frivillige sektor og det offentlige forandrer sig hele tiden. Kan de frivillige bevare rollen som vagthund over for myndigheder og kommuner, når de samtidig underskriver formelle spilleregler for samarbejdet? Og hvem fører egentlig kontrol med kvaliteten af den frivillige indsats?

Af Tina Juul Rasmussen

*Det er ikke alt, der tælles
der tæller*

*Og det er ikke alt, der tæller
der tælles.*

– Einsteins ord er gode til at belyse diskussionen mellem det offentlige og det frivillige. I New Public Management (NPM) tæller man alt, men i det frivillige arbejde er det ikke alt, der tæller, som tælles.

NPM kan ikke tænke ud over sig selv og derfor har man vanskeligt ved at tænke kreativt i de offentlige systemer. I mit koncept kan og skal det frivillige arbejde derfor altid være et korrektiv. Vi bør altid repræsentere den civile borger og se ham som en borger med værdighed og menneskerettigheder, og ikke kun som en arbejdskraft, som vi gør det i dag.

Sådan indledte Johs Bertelsen, formand for Kristeligt Studenter-Settlement og formand for Frivilligt Forum sit oplæg om det nye samspil med frivilligt arbejde. Og han anskuede samspelet i en kontekst af de sociale problemer, vi står overfor:

– Vi har en udstødende lovgivning på det sociale og beskæftigelsesmæssige område, en dårligere sundhedstilstand, et truet miljø, 750.000 borger uden for arbejdsmarkedet og et administrativt system, som tæller meget af det, der ikke tæller. Så der er behov for at tænke en ny socialpolitik, som er omformende, inddragende og mobiliserende. Det er vigtige elementer – der er behov for opbrud og bærekraft. Og her burde vi som frivillige have gode ressourcer, sagde Johs Bertelsen og spurgte selv:

– Men er den frivillige sektor i stand til at yde en sådan korrektiv funktion? Den kritiske stemme er også her ved at forsvinde, som Hanne Reintoft talte om, at den var det i forvaltningen og fagbevægelsen. Så hvordan kommer vi videre? Som konsekvens af det, jeg lige har sagt, er der brug for en øget bevidstgørelse og organisering i den frivillige sektor og i samspelet med den offentlige sektor.

Og erfaringen fra Frivilligt Forum er, at der er store udfordringer i organisations-samarbejdet, fordi den social- og frivillighedspolitiske bevidsthed er så svag i Danmark, påpegede Johs Bertelsen.

Spilleregler for det frivillige arbejde

Johs Bertelsen fremlagde den nye aftale mellem den frivillige verden og fagbevægelsen – de såkaldte »spilleregler for frivilligt arbejde« mellem den offentlige sektor og de civile.

- De er opstået, fordi det er sket en tilnærmelse mellem de to verdener. Vores mål er at beskytte det frivillige arbejde, så det offentlige ikke bruger os til offentlige opgaver. Men også at sikre borgernes retssikkerhed og sikre, at den nødvendige faglighed bliver bevaret til gavn for borgerne. Det har der været god respons på fra fagforeningernes side.

Et skridt på vejen mod et bedre samspil er også at bruge den eksisterende struktur og at få kommunerne til at forstå, at der bør være frivilligcentre og frivilligråd i alle kommunerne som vigtige demokratiske organer. Endelig bør der udvikles innovationsplatforme i kommunerne – dvs. mere uformelle fora, hvor man mødes nogle gange om året og innoverer samarbejdet, sagde Johs Bertelsen.

Han mente, at udviklingsprocessen i retning af en bedre udnyttelse af de frivillige ressourcer i et tæt samspil med den professionelle faglighed i den offentlige sektor står på to ben:

- Det ene ben er at arbejde nedefra i en tæt dialog med den frivillige sektor og de ansatte for at kvalificere og udvikle arbejdet. Og det andet ben er ovenfra at vedtage en civilsamfundspolitik fra regeringens side – en politisk udmelding om, at civilsamfundet har vægt og midler til at være en ligeværdig modspiller. Det er vigtigt at få anerkendt civilsamfundet som en særlig samfundsmæssig sektor og så sikre en finansiering, så man ikke skal hoppe fra pulje til pulje, sagde Johs Bertelsen.

Susanne Bloch Jespersen, tidligere kommunal leder påpegede, at der ikke blev megen plads til den grænseoverskridende, civile ulydighed med så stor omklamring af spilleregler og aftaler.

- Du har ret, og jeg er også selv splittet i det. Skal man lave en organiseret struktur eller lade de 80.000 foreninger udfolde sig, som de vil?

Hvem kontrollerer de frivillige?

Lisbeth Zornig Andersen udtrykte ambivalens over for hele frivilligområdet.

-Det er smukt på mange måder, men jeg ser et problem i rettighedsaspektet. I Børnerådet overvåger vi, om børnekonventionen overholdes i forskellige sammenhænge, og når man lader frivillige overtage opgaver, er den overvågning sat helt ud af spil. Det er ikke muligt at kigge med over skulderen. Og da der kørte den store sag om pædofili i den katolske kirke, undersøgte vi, hvor mange rådgivninger der findes for seksuelle krænkelse. Der er over 100 i Danmark! Fra store veletablerede til små en-personers foreninger, hvor man går på glødende kul osv. Her kunne vi godt tænke os en akkrediteringsmodel.

- Det er kompliceret, erkendte Johs Bertelsen.

- At lægge rådgivningsopgaver ud til frivilligsektoren kan være farligt, fordi man ikke har kontrol med det. Det er jeg enig i. Men samtidig er en væsentlig del af vores opgave at være vagthund over for kommunerne – at holde øje med, at tingene fungerer ordentligt. Omvendt skal det heller ikke være sådan, at dem som sidder i kommunerne er de onde, og de frivillige uden for er de gode. Der skal findes en legaliseret og kvalificeret måde at arbejde sammen på. Og jeg er enig i, at der skal være en akkreditering.

Hvad kan vi lære af de andre europæiske lande, og hvad kan vi bruge EU til?

Var overskriften på et seminar der blev ledet af Peter Abrahamson, der i mange år har studeret den europæiske og internationale socialpolitik. I artiklen giver Peter Abrahamson sit bud på hvad vi kan lære fra de forskellige velfærdsmodellerne i de europæiske lande og hvilke muligheder der er i EU's sociale dimension.

Af Peter Abrahamson,
Københavns Universitet

3 paradokser

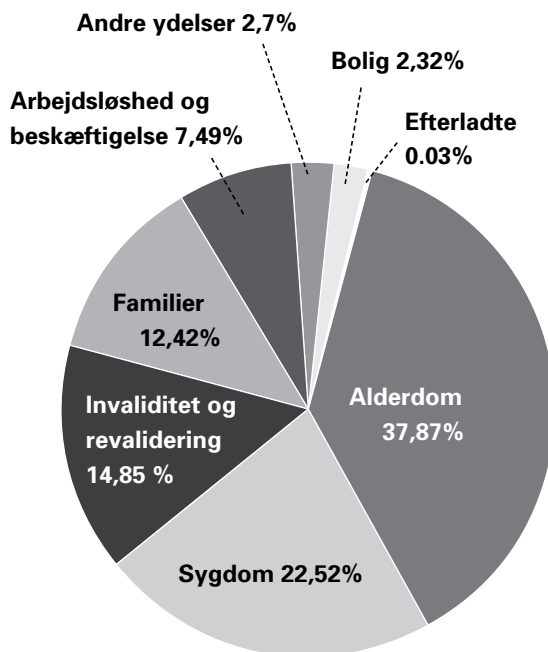
Svarene på overskriftens spørgsmål er formet af, hvad jeg vil kalde for tre paradokser, som jeg skal forsøge kort at afklare indledningsvist. For det første er socialpolitikken ikke underlagt kollektive beslutninger i EU. Dvs. at den er et suverænt, nationalt anliggende, som der kun kan besluttes om ved enstemmighed. Dvs. at hvis bare ét medlemsland (Malta!?) er uenig, så bliver der ingen kollektiv beslutning. På den anden side så tilsiger den stigende globalisering og europæisering at de fælles udfordringer mødes med fælles, eller i hvert fald koordinerede reaktioner. Dette paradoks har siden det europæiske fællesskabs start i 1950'erne været forvaltet således, at vi er afstået for

egentlig harmonisering af europæisk socialpolitik; i stedet for er vi landet på en konsensuel koordinering af socialpolitikken. Her har bløde styringsinstrumenter været dominerende i form af fx Den sociale Pagt (1989), Henstilling om målene for socialpolitikken (1992); osv.

For det andet er det sådan, at socialpolitikken har to diametralt modsatrettede funktioner. Dels skal den sikre borgernes sociale rettigheder, så de kan leve et liv i overensstemmelse med menneskelig værdighed, samtidig med, at den skal være med til at sikre ro og orden via kontrol med de fattige, marginaliserede og udstødte. Så, foruden den emanciperende side, så indeholder socialpolitikken også en affinitet ift. et markedsøkonomisk samfund, hvor dens funktion bliver at bidrage til at sikre eksistensen af en sund og veluddannet arbejdskraft (den produktive socialpolitik).

For det tredje så er det fortrinsvis den 'lille' socialpolitik i form af foranstaltninger overfor de fattige og dårligt stillede, der har vores opmærksomhed, mens størstedelen af indsatsen ikke har en bevågenhed, der svarer til dens omfang. Af Figur 1 (side 20) fremgår det, at de sociale ydelser til kontant- og boligbistand i Danmark i 2010 kun udgjorde fem procent af de samlede sociale ydelser.

Figur 1: Samlede sociale udgifter procentvis fordelt efter formål i Danmark 2010

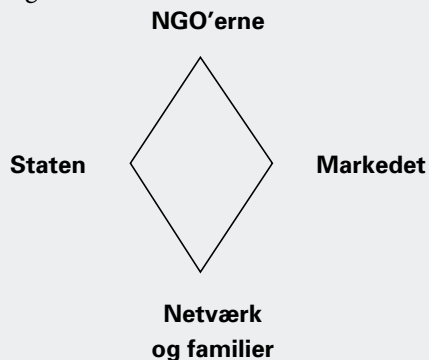
Denne skelnen mellem den store og den lille socialpolitik er det ligeledes vigtigt at have for øje.

Inspiration fra de øvrige velfærdsregimer

I socialvidenskabelige kredse er der en udstrakt enighed om, at socialpolitikken i Europa har udviklet sig indenfor fire distinkt forskellige velfærdsregimer, som jeg allerede diskuterede ved en konference arrangeret af Socialpolitisk Forening i 1991 (Abrahamson 1991; Abrahamson 1993). Forskellene kan kort skematiseres som vist i skema øverst side 21.

I denne sammenhæng er det vigtigste, at de fire velfærdsregimer som central institution hver i sær vægter de fire spidser i velfærdsdiamanten:

Figur 2:

Tabel 1.

Fire europæiske velfærdsregimer

	Sydeuropæisk	Kontinental-europæisk	Atlantisk	Skandinavisk
Tildelings-kriterium	Behov, dvs. transsprøvet	Bidrag, dvs. transsprøvet	Behov, dvs. transsprøvet	Rettighed, dvs. universel
Politisk ideologi	Kristdemo-kratisk	Konservativ	Liberal	Social-demokratisk
Central institution	Familie og netværk	Frivillige foreninger	Markedet	Staten
Omfang	Begrænset	Omfattende	Begrænset	Omfattende
Finansiering	NGO'er via donationer og bidrag	Arbejdsmar-kedets parter via bidrag	Staten via skatter	Staten via skatter
Afgrænsning af sikrings-fællesskab	Tilhørende en familie eller lokalt fællesskab	Tilknyttet arbejds-markedet	Statsborger	Statsborger
Effekter for den sociale stratifikation	Velgørende	Status-bevarende	Fattigdoms-regulerende	Om-fordelende

Således kan vi fra det sydeuropæiske regime lære vigtigheden af tværsektorielt samarbejde og uformel solidaritet i det civile samfund. Ligesom i det kontinentale regime så bliver vi her opmærksom på de frivillige organisationers rolle som vi allerede har forsøgt at koordinere den i Danmark via frivillighedscentraler. Fra den kontinental-europæiske model kan vi i øvrigt lære af ker-

negruppernes stærke korporative solidaritet. Således får mellemindkonstgrupperne syd for grænsen en væsentlig bedre kompensation fx ifm. arbejdsløshedsunderstøttelse, end der er tale om her. I og med at det atlantiske regime er baseret på at borgene langt hen ad vejen skal klare sig selv, så har man der stor erfaring med selvforvaltede græsrodsinitiativer, som fx de såkaldte *clai-*

mants unions, der med stor succes organiserer kontanthjælpsmodtagere. Endelig kan vi fra de øvrige nordiske lande lære, at vægten på universalisme og lighed mellem køn ect. er helt uomgængelige elementer i udformningen af den gode socialpolitik.

Muligheder og begrænsninger i EUs sociale dimension

Som nævnt indledningsvis så reguleres socialpolitikken i EU fortrinsvis via bløde styringsinstrumenter. Der er dog en væsentlig undtagelse, og det gælder vandrende arbejdstagere. Forordning 1408/71 sørger i detaljer for at vi kan sammenlægge optjeningsret, at vi kan eksportere rettigheder og princippet om pro-rata-temporis, dvs. at vi har adgang til en brøkdel af en ydelse, svarende til den tid vi har opholdt os i et andet EU-land (Abrahamson 2011: 395). Men da de fleste af os ikke flytter rundt mellem EU-landene, så er den vigtigste regulering den, der sker enten via forskellige henstillinger, meddelelser, osv. Fra Rådet og Kommissionen, eller indirekte som konsekvens af reguleringen af andre politikområder. Således har arbejdsmiljølovgivning givet anledning til lovgivning på barselsområdet, og reguleringen af arbejdsmarkedet har givet anledning til en skærpelse af ligestilling mellem mænd og kvinder.

Med udvidelsen af Unionen til 27 lande er kompleksiteten af socialpolitiske foranstaltninger forøget i en sådan grad, at det historiske ønske om harmonisering er blevet endnu mere usandsynligt. I stedet for foregår reguleringen via den såkaldte Åbne Koordinations Metode, der har været anvendt siden 1997 (på beskæftigelsesområdet), og siden Lissabon topmødet i 2000 også overfor social udstødelse. Senest er også pensions- og sundhedsområdet reguleret på denne måde. Metoden består i, at Stats-og Rege-

ringschefernes på deres halvårige møde i Det europæiske Råd, vedtager en række fælles målsætninger (som fx at reducere børnefattigdommen til det halve); men det er så helt op til medlemsstaterne at vælge midler til at opfylde målene. Således skal der ikke prioriteres eller vælges mellem forskellige socialpolitiske modeller for løsning af sociale problemer; hvert land gør som de selv ønsker i forlængelse af deres traditioner og præferencer. For så vidt angår beskæftigelse og social udstødelse så skal medlemslandene formulere hvordan de forventer at opnå de fælles mål i såkaldte Nationale handlingsplaner. Efter en passende periode på fx tre år afrapporterer landene om deres fremskridt og resultater til Kommission, der herudfra opsummerer, hvor langt Unionen er kommet på området. Eneste sanktionsmulighed hvis målene ikke er opnået er »shaming and blaming;« altså ris til og »pegen fingre« (»hængen ud«) af de lande, der ikke har opnået det forventede. På de udvalgte områder klarer Danmark sig fint, og vi har således ikke skulle stå til kritik og reprimander. På de store områder såsom pensioner og sundhed er formuleringerne meget brede og generelle såsom krav om bæredygtighed, adgang og gennemsigtighed; mens målsætningerne for den 'lille' socialpolitik har været mere håndgribelige (forøgelse af den kvindelige erhvervsfrekvens, reduktion af fattigdom, PC'ere i alle skoler osv.) Danmark og de øvrige nordiske landes socialpolitiske særpræg er i denne sammenhæng ikke truet af det europæiske samarbejde.

Imidlertid tyder den seneste udvikling på, at den 'store' socialpolitik, i hvert fald for euro-landenes vedkommende, ikke længere kan anses for udelukkende at være et nationalt anliggende. Medlemslandenes suverænitæt mht finanspolitik er de facto ophævet som vi har set det for Grækenlands, Portu-

gals, Spaniens, Irlands og Italiens vedkommende. Fremover vil det ikke være muligt at føre en »ekspansiv« eller »uansvarlig« finanspolitik uden at blive udsat for ret så håndgribelige og alvorlige sanktioner.

Socialpolitikken bestemmer værdighed

Den mest konkrete konsekvens af den åbne koordinationsmetode er udvekslingen af »bedste praksisser« mellem forskellige lokaliteter indenfor medlemslandene. Denne praksis kan »omgå« det nationale niveau og påvirke direkte lokalt. Over tid udvikler disse kommunikationer og udvekslinger til udviklingen af såkaldte »epistemiske« fællesskaber, hvor socialarbejdere, administratører og politikere begynder at tænke på samme måde ift at løse diverse sociale problemer. Tendensen bliver en delvis konvergens af den europæiske socialpolitik over tid, hvilket dog ikke har medført nogen trussel overfor det skandinaviske velfærdsregime. Den seneste udvikling har bekræftet, at socialpolitikken forbliver et nationalt anliggende for så vidt vi fører en 'ansvarlig' finanspolitik. Det er altså politikken og ikke økonomien der afgør, om vi behandler de dårligt stillede værdigt.

Litteratur

P. Abrahamson (1991). »EF og den sociale dimension: På vej mod en europæisk socialpolitik?« SUMma Summarum Vol. 2, No. 1: 50-59.

P. Abrahamson (1993). »Socialpolitikmodeller i Europa: Forskelle og konvergens.« Nordisk Socialt Arbeid vol. 13, no. 1:3-14.

P. Abrahamson (2011). »Den sociale dimension i EU.« J. E. Larsen & I. H. Møller (red.) Socialpolitik. København: Hans Reitzels Forlag (Tredje reviderede udgave), pp. 393-409.

Fløjshandsker eller jernnæve i socialpolitikken?

Direktør Jørgen Søndergaard, SFI, og økonom Jesper Jespersen fra RUC fik sat skub i debatten om forskning, evidens og tal.

For hvad ved vi egentlig, hvad kan vi forvente fra forskningens side på det socialpolitiske område – og hvad har vi som samfund råd til af sociale ydelser?

Af Tina Juul Rasmussen

For ti år siden kortlagde man socialforskningen i Danmark og fandt frem til, at der var omkring 200 forskere, som brugte 'noget tid' på socialforskning – spredt ud over hele landet. Nu er en ny kortlægning på vej, fortalte Jørgen Søndergaard, direktør for SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

– Og det har nok ikke forandret sig så meget, så vi har altså et fragmenteret forskningsmiljø, fordi socialforskningen ikke har været særligt højt prioriteret de seneste 25 år. For SFI er billedet at den faste grundbevilling har været for nedadgående, mens der er kommet flere projektmidler, som har betydning for, hvad der bliver forsket i. For eksempel er der et strategisk forskningsprogram på uddannelsesområdet, som betyder, at en større del af SFIs forskning handler om uddannelsesspørgsmål, end vi ville have valgt med frie hænder. Den gode nyhed er, at kvaliteten af forskningen og forskerne forsat bliver bedre, sagde Jørgen Søndergaard

og ridsede tre dimensioner i socialpolitikken op: forsørgelse, omsorg og initiativer til forebyggelse og evnen til at blive selvhjulpne, som han kobledede til forskningens resultater.

– Forsørgelse er det område, som er bedst udforsket. Vi ved mindre om omsorg og mindst om den tredje dimension. Og det er måske der, det for alvor brænder på fremadrettet, hvis man skal lykkes med at skabe et mere inkluderende samfund. Det kræver en grundlæggende forståelse af menneskene og årsagerne til deres problemer. Hvis man ikke har den, er det svært at lave effektiv forebyggelse og indsatser til at kunne klare eget liv. Men jeg tror, at både sammenhænge og løsninger er meget sammensatte og komplekse. Derfor er vi nødt til at bruge energi på at finde frem til dem, hvis hjælpen skal være effektiv, sagde Jørgen Søndergaard og erklærede sig enig i synspunktet om at se på tværs af områderne.

– En effektiv socialpolitik skal integrere elementer fra alle siloerne – uddannelse, arbejdsmarkedet, sundhed, integration, kriminalprævention osv. Men selvom vi tit taler om samarbejde på tværs, er der ikke tegn på, at vi er særlig gode til det, når man kigger efter, hvordan det fungerer, sagde han og fremhævede blandt andet børneområdet som eksempel.

– Det er jo åbenlyst, at der ofte går for lang tid, før der bliver handlet på børn og unge med problemer. Er det et undervisningsmæssigt, opdragelsesmæssigt eller psykiatrisk problem – eller hvad har vi med at

gøre? Først når vi har fundet ud af det, kan vi sige, hvem som har handlepligten. Vi ser eksempler på symptombehandling i siloerne, for eksempel i forhold til ghettoerne – det hedder de så ikke længere, men udsatte boligområder – har man efter min mening tænkt i symptombehandling i stedet for på, hvad man gerne vil lave om, sagde Jørgen Søndergaard.

Brug for en ny tilgang

– Vi tænker strukturelt og i sekvenser. Først skal man være rask, så skal man tilrettelægge en socialpædagogisk indsats, og så til sidst træne eller uddanne vedkomme. Men hvem siger, at denne silotænkning er rigtig? Resultaterne er i hvert fald ikke gode.

Så, konstaterede Jørgen Søndergaard, der er behov for et tættere samspil mellem den traditionelle socialforskning, uddannelsesforskning, adfærdsforskning og psykiatrisk forskning for at producere andre svar. Og det er svært at få til at ske med så et fragmenteret forskningsmiljø, påpegede han.

– Kort fortalt tror jeg, at der er brug for en ny tilgang til socialpolitikken for at kunne understøtte menneskers evne til at klare eget liv, integreret på tværs af alle politikker. Ellers tror jeg ikke, at socialpolitikken lykkes. Og der er behov for mere fokus på at udvikle helhedsbrede indsatser. Vi kan ikke løse menneskers beskæftigelsesproblemer adskilt fra for eksempel sundhedsproblemerne. Og

Der er behov for et tættere samspil mellem den traditionelle socialforskning, uddannelsesforskning, adfærdsforskning og psykiatrisk forskning for at producere andre svar, Jørgen Søndergaard

så skal forskningen løftes, ønskede Jørgen Søndergaard.

Knud Aarup, Randers Kommune, var hurtigst på aftrækkeren og konstaterede:

– En af vores højt besungne danske virksomheder, Novo Nordisk, bruger 15-18 pct. til forskning. Hvis vi skulle det, ville det svare til over seks mia. kroner til socialforskning om året. Måske kunne et sådant massivt løft bringe os hen til det tredje punkt – effekten af forebyggelse. Vi har ikke tid til den årelange omstilling, det tager, inden vi ser effekten af indsatsen. Det kan vi ikke holde til økonomisk, erfarede vi for år tilbage i Horsens Kommune, da daværende borgmester Vagn Ry forsøgte.

Det fik Jørgen Søndergaard til at mindes, dengang Henrik Dam Kristensen gik fra at være landbrugsminister til at blive socialminister og blev konfronteret med de samlede midler til socialforskning.

– »Det er jo, hvad vi bruger til at forske i en enkelt plante i Landbrugsministeriet«, refererede Jørgen Søndergaard.

Brug de svar vi har

Bettina Post, Dansk Socialrådgiverforening, efterlyste, at man i højere grad fokuserer på de svar, vi har – frem for dem vi ikke har.

– Jeg synes, vi har rigtig mange svar, som vi ikke vil lytte til og drage konsekvenserne af. Præmieeksemplet er nedsættelsen af den kriminelle lavalder. Den daværende regering nedsatte en kommission til at undersøge konsekvenserne af at sænke lavalderen, og da kommissionen anbefalede at lade være, sagde daværende justitsminister Brian Mikkelson: »Ja, vi mener så noget andet« og sænkede den kriminelle lavalder til 14 år. Når det kommer op på det politiske niveau, så knækker filmen, og det er et kæmpe problem. Jeg har kun været med i 25 år – og her

er jeg jo en ren årsunge – og jeg kan se, at diskussionerne går rundt i ring: ”Det ved vi ikke noget om,” men det gør vi. Så lyt til svarene og gør dem til handling.

Lisbeth Zornig Andersen erkendte, at hun stadig befinder sig i en undringsfase, for hun har kun været med i to år.

– Hvorfor er vi nu nået frem til, at vi skal have helhedstænkning? Det har vi jo for eksempel i §50 (børneundersøgelser, red.), hvor vi netop kigger på de seks søjler hos det enkelte barn. Vi ved jo godt, at de hænger sammen. Så er det en ny erkendelse? Og hvis det ikke er, er det så fordi, vi har dumme politikere eller forskere, som ikke formidle til politikerne, hvad der skal ske? Jeg er jo selv en af eksperterne nu og kan se, hvor svært det er at komme igennem til politikerne med evidensbaseret viden.

Finn Kenneth Hansen, CASA, bakkede Børnerådsformanden op i, at det ikke er en nyhed, at der skal tænkes på tværs.

– Det har vi vidst i årevis. Men socialpolitikken har jo været forsvundet de sidste ti år. Vi hørte jo selv i går alle talerne efterlyse en debat, og her må vi tage i egen barm: Hvorfor er forskningsinstitutionerne ikke gået i front og har påpeget de socialpolitiske problemstillinger?

Eyvind Vesselbo mente, at svaret på Lisbeth Zornigs frustrationer lå i det faktum, at de fleste politikere nu kommer direkte fra

Der er behov for mere fokus på at udvikle helhedsbrede indsatser. Vi kan ikke løse menneskers beskæftigelsesproblemer adskilt fra for eksempel sundhedsproblemerne. Og så skal forskningen løftes, Jørgen Søndergaard

universitetet, hvor de har læst økonomi og jura.

– Det gælder ikke kun i Folketinget, men også i lederjobs rundt omkring, og de har ikke en pind forstand på det kvalitative i livet. Problemet er, at når man drøfter forskning, så er det ikke bare tal, statistikker og rapporter – der er både kvantitativ og kvalitativ forskning, og når jeg nævner det i Folketinget, bliver folk fjerne i blikket. Og derfor bliver det svært at gå ned på det menneskelige plan og forske i det.

Bo Heide-Jochimsen høstede debattens sidste klapsalver ved at påstå, at socialpolitikens trange kår har afsæt i hele tankegangen om at måle alt i tal.

– Det kan være svært på socialområdet. Vi har for eksempel Hjemløsestrategien med 500 mio. kroner. Det er fint, men så sætter man Rambøll til at evaluere. Og de vil afskaffe hjemløsheden ved at putte folk i boliger. Så allerede her går det galt, fordi hjemløshed er så meget mere kompliceret end som så. Men de måler kun på dem, som kommer ind i bolig, men ikke ud igen, og fire år senere har man en succes. Det er et meget godt billede på, hvordan man laver socialpolitik i dag.

Et spørgsmål om politik

Efter Jørgen Søndergaard overtog Jesper Jespersen, økonom fra Roskilde Universitet, med et opdrag om at svare på spørgsmålet: En inkluderende socialpolitik – er der råd? Og startede med at sige, at det kunne han ikke svare på.

– Det kommer helt an på, hvordan man regner, og hvem man spørger. Og der er i høj grad mangel på forskning på mit område i sammenhængen mellem socialpolitik og den samfundsøkonomiske udvikling. Det må vi prøve at få bredt ud og talt om, men

min konklusion er, at det i høj grad er et spørgsmål om politik, indledte han.

Og her har økonomerne to forskellige menneskesyn og samfundssyn, påpegede Jesper Jespersen. Den lidt gammeldags er, at socialpolitik skal forebygge og afhjælpe primært fattigdom og andre social problemer over fordelingspolitikken.

– Man kan jo tale om, at i det menneskesyn benytter man sig af en fløjlshandske – at man har tillid til og vil det bedste for hinanden som mennesker.

* En inkluderende socialpolitik – er der råd? Det kommer helt an på, hvordan man regner, og hvem man spørger. Og der er i høj grad mangel på forskning på mit område i sammenhængen mellem socialpolitik og den samfundsøkonomiske udvikling

Dets modsætning, fortsatte han, er at opfatte mennesket som individuelt optimerende med det formål at forbedre situationen for sig selv, og værdien for samfundet ligger i individets arbejdskraft og skattebetaling. Så hvis man kan opnå sociale ydelser, vil man kræve sin ret – uanset om man har brug for det.

– Og for at holde styr på den gruppe bavianer, er der brug for kontrol og tvang - en jernnæve. Og er det så ikke karikaturer? Nej, det ligger i den neoliberalistiske markedstankegang, at jo mere individuel konkurrence, jo mere vil folk anstrenge og jo større effektivitet og produktion. Mens indgreb som hæmmer konkurrencen og de individuelle økonomiske incitamenter vil føre til et ringere resultat. Derfor vurderer man velfærdsstaten negativt. Hvorimod den mere

traditionel opfattelse af mennesker og velfærdsstatens konsekvenser rummer et element af solidaritet. Og den økonomiske regulering har her en positiv virkning på de områder, hvor individet ikke selv kan overskue og træffe alle beslutninger, underviste Jesper Jespersen.

Der er i de seneste 20-25 år sket en forskydning i retning af den mere individuelle markeds- og konkurrencestatslige tænkning – væk fra velfærdstankegangen, fortsatte han og spurgte retorisk: Hvad er så konsekvenserne af den forskydning?

– Den disponible indkomst deler man op i befolkningsgrupper med 10 procent (deciler, red.) i hver, og ser man på udviklingen fra 2001-2007, er der enkelte slående tal i facitfeltet: Realindkomsten hos de fattigste 10 pct. af befolkningen er faldet gennem 00'erne. Mens den øverste tiendedel har en indkomstfremgang på tre procent om året. Over ti år er det en stigning på 30 procent. Stigningen i den øverste decil, de ti procent rigeste, har været på cirka 80.000 kr. på årsbasis i disponibel indkomst. Og det svarer til, hvad man har som samlet indkomst i den nederste decil. Det siger noget om, hvor meget uligheden er steget, forklarede Jesper Jespersen.

Dog, påpegede han, ligger Danmarks stadig i top, når man sammenligner med andre EU-lande, kun Sverige har en mindre ulige fordeling. Men Danmark har bevæget sig markant i retning af den ulighed, der hersker i de andre EU-lande de senere år. Her er det navnlig fordelingen af skattebetalingen, der er blevet mindre progressiv, mens der stadig er en betydelig omfordeling i form af sociale ydelser (bl.a. folkepension og arbejdsløshedsunderstøttelse).

– I 00'erne har der været vækst i dansk økonomi indtil 2008. Men fra 1998-2008 har

dansk økonomi performer dårligt i europæisk sammenhæng. Produktivitetsstigningen har været i bund, og der har ikke fundet nogen samlet stigning i beskæftigelsen sted, så arbejdsløsheden er i dag på samme niveau som i slutningen af 1990'erne. Samfundsøkonomien fungerer altså ikke bedre som følge af forskydningen i den økonomiske tankegang – måske snarere tværtimod. Det er en af mine konklusioner, sluttede Jesper Jespersen.

Reagerede på uenighed

Eyvind Vesselbo udfordrede konklusionen ved at mene, at Jesper Jespersen var farvet af sin egen politiske holdning.

– Når du nævner, at der er en forskel på 80.000 kr. i begge deciler, så har de to jo ikke noget som helst med hinanden at gøre. Ingen har jo snuppet noget fra nogen, men det kan bruges til en politisk forargelse, og det er jo meget smart. Og ja, nu sagde jeg noget, I ikke er enige i, og så reagerer I med det samme. Det er godt, kommenterede Eyvind Vesselbo på salens mumlende tilkendegivelse af uenighed.

Jesper Jespersen bed igen:

– Eyvind, det er ikke rigtigt, at min politiske holdning styrer min fremlægning. Det er et spørgsmål om økonomisk håndværk. Der er forskellige forklaringsmodeller, som kan bruges til at rådgive om fremtiden, og her har de individbaserede makromodeller ikke været gode. Dernæst kan jeg love dig, at man kan vurdere de velfærdsmæssige konsekvenser af hhv. en stigning i årsindkomsten på 80.000 kr. i den rigeste del af befolkning med et fald i indkomsten i den nederste decil, hvor niveauet for den årlige indkomst kun er 80.000 kr.

Bo Heide-Jochimsen hævdede sig atter op på det menneskelige niveau, væk fra tallene:

– Jeg er den bløde – hverken jurist eller økonom. Og jeg mener ikke, at vi har råd til at miste de mange skæbner, vi gør. Har vi menneskeligt råd og lyst til at give flere og flere børn en dårlig opvækst? At der bliver længere og længere vej tilbage til et 'normalt' liv? Vi skal ikke kun kigge på tal.

Bettina Post mente, at vi ynder at finde eksperter, vi er enige med, når vi møder tvivl.

– Jeg skulle helt til Sverige for at finde en økonom, der mener det samme som mig. Han siger, at det koster 500.000 svenske kr. at forebygge, at en syvårig med ADHD ekskluderes for life. Til sammenligning koster det en mio. kroner at spærre en inde i fængsel i et år. Det er da en brøk, der er til at tage og føle på. Den brøk, synes jeg, at vi skal indføre!

Lisbeth Zornig Andersen supplerede med en opfordring til økonomerne om at regne på, hvad et tabt liv koster. – Vi bruger omkring 14-17 mia. kroner om året på udsatte børn. Jeg vil gætte på, at de koster os 50-70 mio. kroner, inden de dør. Hvor er businesscasen i det her – med de penge vi mangler i samfundet i dag? Og så kan vi bruge de kloge socialrådgivere og psykologer til at sige: Hvad er alternativet? Hvad skal man gøre for ikke tabe folk? Og i fællesskab lave et håndholdt regnestykke, som kan overbevise politikerne om, at det godt kan betale sig at investere.

Pas på instrumentaliseringen

Jesper Jespersen forblev tøvende overfor kvindernes regnestykker.

– Det bliver meget mekaniske regnestykker, der mangler en masse vigtige aspekter af socialpolitikken. Når man har med menneskeskæbner at gøre, så kan man ikke sætte økonomer til at regne ud, hvad som er smar-

test. Man er nødt til at tage et politisk ansvar, mener jeg. Og det undrer mig, at når vi fører velfærdsdiskussionen og bruger ressourcer på at afhjælpe sociale problemer, så taler vi om at 'investere', og at det er 'omkostningsfyldt' at føre socialpolitik. Hele sprogbrugen er blevet uhyggeligt instrumentaliseret. Vi må aldrig glemme, at vi har ansvaret for mennesker ve og vel – det er ikke produktionsfaktorer; men den økonomistiske synsvinkel vinder frem i disse år. De udgifter, der er forbundet med den besluttede socialpolitik, må betales kollektivt. Hvis vi skruede beskatningsniveauet tilbage til slutningen af 1990'erne, ville det lukke hullet i de offentlige finanser. Og havde vi ikke et velfungerende samfund dengang? Jeg har i dag fremlagt tal, som siger, at fremskridtene i den mellemliggende periode ikke har været imponerende, fastslog Jesper Jespersen.

Samfundsøkonomien fungerer altså ikke bedre som følge af forskning i den økonomiske tankegang – måske snarere tværtimod, Jesper Jespersen

Vi er nødt til at uddanne folk

Hvordan ser de politisk og socialt engagerede unge på fremtidens socialpolitik? To af dem gav deres bud, som handler om inklusion, netværk og uddannelse, hvis de unge ikke skal tabes på gulvet.

Af Tina Juul Rasmussen

– Målet er, at vi kan lukke vores mødesteder. Og vi mener, at nøgleordet er forebyggelse.

Så klar var meldingen fra Maria Bergmann Nielsen, formand for Ventilen Danmark, en ungdomsorganisation, som tilbyder ensomme unge mulighed for at være sammen med jævnaldrende gennem mødesteder og netværksarbejde. Hun var inviteret til at give et bud på, hvad unge mener er en god socialpolitik.

– Jeg mener, at socialpolitikken skal tage hensyn til unge, der ikke hører til de klassiske grupper, vi oftest hører fra. Derfor er det dejligt at høre, at forskningen også mener, at vi skal have større fokus på forebyggelse, sagde Maria Bergmann Nielsen og fortalte, at i Ventilen kommer unge, som ikke kan kategoriseres. Unge, som passer sig selv og ikke nødvendigvis har mindre bemidlede eller rige forældre, men unge som møder ensomheden.

– Det er vigtigt, at vi anerkender problemet, og også anerkender, at de unge synes, problemet er pinligt. Det tages ikke alvorligt af de voksne. »Hvorfor finder du ikke bare nogle andre at tale med?« Det er bare ikke så nemt. Hos os kan de komme og få nye

netværk og et kendskab til et ungdomsliv, de ikke kender så meget til i forvejen. Vi giver dem mulighed for at prøve ting af, som deres jævnaldrende gør i et fællesskab, men er man ikke en del af det, går man glip af mange oplevelser.

Med kronprinsesse Marys opbakning

Ventilen har flere projekter, bl.a. projekt »Netværk ud i livet«, et inklusionsprojekt på gymnasier i hovedstadsområdet. Her hjælper unge hinanden to og to gennem makkerskabsgrupper, fordi mange oplever det som svært at starte på en ungdomsuddannelse, men her får de en buddy, forklarede Ventilens formand. Projektet er anerkendt af Kronprinsesse Mary, som er gået ind i et samarbejde med Ventilen.

– Vi arbejder også ud fra ung-til-ung-princippet – unge, som hjælper hinanden i hverdagen. I Aftenshowet forleden var en ung, som tidligere er kommet hos os, og han mente, at hvis der havde været makkerskabsgrupper på hans uddannelse, ville han ikke være droppet ud to gange. »Netværk – sådan!« er et andet projekt i gråzonen for unge, fortalte Maria Bergmann Nielsen, som også slog et slag for de frivillige.

– De løser mange af de vigtige opgaver, og derfor er det et problem, at der er loft på timer for frivillige på dagpenge. Det frivillige arbejde giver dem en mulighed for at snuse til den virkelige verden og måske

 Vi mener, at nøgleordet er forebyggelse, Maria Bergmann Nielsen

træffe de rigtige valg tidligere, påpegede Maria Bergmann Nielsen.

Hun også ærgrede sig over, at de midler, som gives til den frivillige sektor, ikke ryger i de rigtige puljer – et problem, som har været omtalt i dagspressen for nylig.

– Det er surt at vide, når man selv knokler frivilligt mange timer om måneden.

Knud Aarup, Randers Kommune, ville vide, om Ventilen har erfaringer med at »blande« frivillige og ansatte, og Morten Ejrnæs spurgte til erfaringer med at bruge bisiddere i sociale sager.

– Ventilen har et uddannelsesprogram for alle frivillige, som starter hos dem, og desuden et samarbejde med psykologer og socialrådgivere, mens ressourcerne ikke rækker til at følge de unge til møder. I stedet prøver vi at tale sagen igennem med den unge på mødestedet. Det er kun, hvis de unge skal i medierne, som kan være meget sårbart, at vi går med, svarede Marie Bergmann Nielsen.

Lisbeth Zornig Andersen refererede til en undersøgelse fra Børnerådet af 2.000 børn i fjerde klasse. Den viser, at 10-15 procent ikke har nogen »bedste venner«, de føler sig dårlige i skolen, går ikke til fritidsaktiviteter og spiser ikke sammen med forældrene om aftenen.

– Det er nogle af dem, I fanger senere, anerkendte Børnerådsformanden.

Cafépengene holder de unge til ilden

Rasmus Christiansen, formand for DSU Lolland, overtog talerstolen med sit bud på en god socialpolitik.

– Den gode socialpolitik skal have fokus på fællesskabet: Vi skal skabe jobs til alle dele af samfundet. Det er vigtigt at få de unge ind på arbejdsmarkedet. Spanien har en ungdomsarbejdsløshed på op mod 50

 Hvis man skal op på hesten igen, skal man føle, at man har en rolle at spille i samfundet, Rasmus Christiansen

procent, og mange af de unge ønsker at emigrere, fordi de ikke føler, at de har en fremtid. Hvis vi sørger for job til de unge, tilgodeser vi, at de ikke falder igennem, sagde Rasmus Christiansen.

Og gik i brechen for at bevare SU'en for hjemmeboende, som har været truet i finanslovsforhandlingerne.

– Vi er nødt til at uddanne folk - i dag skal man jo have en studentereksamen for at blive renovationsarbejder. Og her er SU'en vigtig. Heldigvis ser det ud til at afskaffelsen af SU'en for hjemmeboende er pillet af bordet. Den er nedladende blevet kaldt for cafépenge. Men de 750 kroner, jeg får i SU, kan jeg næppe åbne døren til en café for. Til gengæld bruger mange pengene til transport, til at betale for at bo hjemme for osv. Og fjerner man dem, kan det betyde, at nogle mister grundlaget for at gå i skole. Så det kan godt være, at SU'en er dyr samfundsmæssigt, men jeg tror, den er dyrere at afskaffe, sagde Rasmus Christiansen.

Han erkendte også, at ikke alle har de samme ambitioner om en uddannelse, og for nogle er vejen til arbejdsmarkedet lang. Dem er man også nødt til at lytte til.

– Hvis man skal op på hesten igen, skal man føle, at man har en rolle at spille i samfundet. Så dem må vi inkludere i stedet for ekskludere.

Du skal blive på Lolland, Rasmus!

Bente Adolphsen pointerede i forlængelse af SU-debatten, at hvis forældrene skal forsørge de unge længere end til de er 18 år, og

hvis de unge ikke får SU eller uddannelse, kan det have en konsekvens for fællesskabet.

– For hvis man holder op med at tage uddannelse, og ens forældre er fattige, skal vi til at se på fattighjælp og enkeltydelser. Derfor må vi have fokus tilbage på, hvilket samfund vi vil have, sagde hun.

Rasmus Christiansen kvitterede med at konstatere, at mange forældre på Lolland, hvor han bor, ikke har forudsætningerne for at forsørge deres unge.

Lisbeth Zornig Andersen, som selv er opvokset på Lolland, supplerede med tal:

– Hvert tiende barn på Lolland lever under OECDs fattigdomsgrænse. Og med det følger åndelig fattigdom. Hvordan kan vi hjælpe disse unge til at skabe fællesskab, viden og rollemodeller? Du må ikke rejse fra Lolland, Rasmus. Du skal blive der!

– Jeg er selv medlem af Red Barnets mob squad, som tager rundt på skoler for at forebygge mobning, svarede Rasmus Christiansen. – Måske er en løsning ved at få flere frivillige til at løse nogle af problemerne?

Knud Aarup kunne fortælle, at hans far kom fra Nakskov og fik en uddannelse, ligesom hans to brødre gjorde.

– Min farfar var glarmester, farmor var poliobarn. Så hvorfor fik min far og hans to søskende en uddannelse? Fordi de røde i Nakskov byråd dengang sikrede, at der ikke skete et »talentspild«, som man ville sige i dag – at arbejdernes talentfulde børn også fik uddannelse. Min far fik et kommunalt legat og troede, at han var den eneste, men det gjaldt 18 ud af 20. Og der fik man faktisk skabt en social opstigning gennem uddannelse. Hvor meget af det har vi fået skabt i det meget udbredte, velpolstrede SU-system? Og har vi fortsat råd til den universalisme? Be my guest – hvis vi har råd. Men hvis ikke – kunne man så se differentieret på det?

Søger de unge med mod og visioner

Bettina Post, Dansk Socialrådgiverforening, konstaterede, at hun blev 'så glad i låget' over at høre to unge mennesker fortælle om det arbejde, de udfører.

– I mit segment, som er +50, går vi rundt og søger dem: Hvor er de unge, som har drive, indsigt og mod til at videreføre de socialpolitiske debatter? Jeg sidder jo ved børnebordet her – jeg hører stadig til de yngste, og det duer jo ikke! Så kom med buddene: Hvor finder vi de unge, som kan komme med en socialpolitisk fremadskuende vision?

Rasmus Christiansen kommenterede på uddannelse som et springbræt til at komme videre.

– Vi mangler ikke gymnasiale uddannelser på Lolland, men vi har for eksempel ikke et universitet. Det kunne måske være en måde at holde på de unge. Og med hensyn til de unges engagement til at føre socialpolitik videre, så tror jeg, at mange ikke gider gå ind i politik. De vil hellere underholdes foran tv eller gå til fester. Det må man tale om – det kræver jo bl.a. forældreopbakning, sagde han og fortalte, at en lærer på hans uddannelse mente, det var spild af tid, at Rasmus skulle ind og deltage i socialpolitik høring.

– Det battede jo alligevel ikke noget at ud-danne sig til politiker, jeg skulle da hellere komme til timen, var holdningen. Og den er nok ikke så produktiv for at få unge engageret i fremtidens socialpolitik.

Vi må sikre inklusionen

Lighed, fællesskab og solidaritet skal genopstå som grundlæggende værdier i socialpolitikken for at sikre alle borgere en værdig plads og behandling i samfundet. Det var en af konklusionerne på høringskomitéens votering efter to dages debat.

Af Tina Juul Rasmussen

Trods tidspres og lidt uenighed lykkedes det høringskomitéen at fremlægge et samlet, kort forslag til fremtidens socialpolitik, som socialpolitisk Forening nu vil overdrage til regeringen.

Knud Aarup, social- og arbejdsmarkedsdirektør i Randers Kommune, præsenterede komitéens drøftelser og forslag efter en times intens votering bag lukkede døre:

– Vi har haft en første drøftelse og er bestemt ikke færdige. Vi strukturerede vores debat ud fra fire overskrifter, og vi nåede knap og nap det andet punkt, erkendte han til en start.

Helt overordnet var komiteen enige om behovet for at revitalisere socialpolitikken og give den en mere fremtrædende position i det politiske rum. Og her er det værd at slå et par søm fast, som Knud Aarup udtrykte det:

– Det er altid problematisk, når man skal prøve at skrive det her på en formel. Men man kunne måske starte med at sige, at socialpolitikken har det værdimæssige udgangspunkt, at lighed, fællesskab og soli-

daritet skal stå centralt og skal kombineres med retten til værdighed og integritet for den enkelte – altså en balance mellem fællesskabet og respekten for det enkelte menneske.

– Og i forhold til, hvordan man tilrettelægger den socialpolitiske indsats, skal man arbejde ud fra et helhedssyn med en sammenhæng i indsatsen over for de sociale problemer. Det er der ikke noget nyt og overraskende i, men når socialpolitikken har haft den stedmoderlige placering i nogle år, er det meget godt at gøre fuldstændig klart, sagde Knud Aarup.

Sektoransvarlighed

I forlængelse af udgangspunktet om en helhed i indsatsen drøftede komitéen muligheden for en art »socialpolitikens sektoransvarlighed«. Knud Aarup uddybede:

– Det handler om ikke at se den sociale indsats som noget, der foregår inden for et bestemt reservat rettet mod en bestemt gruppe af befolkningen, men at prøve at anlægge en bred forebyggende og tidlig tilgang til løsningen af sociale problemer, hvor man medtænker alle politikområder og alle velfærdssamfundets institutioner.

Og formulerer man en fælles overskrift for en af hovedudfordringerne, fortsatte Knud Aarup, kunne det være: At stoppe eksklusionen ved at etablere indsatser, som sikrer at man på de enkelte områder får inkluderet den enkelte som samfundsborger.

– En anden udfordring er at arbejde ud fra et bredt begreb om rehabilitering. At indsatsen ikke kun skæres efter en arbejdsmarkedssynsvinkel. Det har i mange år været det

eneste vurderingskriterium, og dermed – fordi det var bedre at komme ud at arbejde – var der ingen grund til at revalidere folk. Så nu tænker man kun rehabilitering på sundhedsområdet. Men med alle de problemer, vi står overfor, bør vi anlægge et bredere rehabiliteringssyn, sagde Knud Aarup.

Med hensyn til strukturen på det sociale område var der bred enighed i komiteén om, at der er brug for en overordnet, faglig myndighed, som kan vende tommelfingeren op eller ned over for kommunernes sociale indsats, som ikke altid er god nok. En sådan instans findes ikke, som det er nu.

Knud Aarup sluttede komitéens drøftelser af med at konstatere et behov for koordination i de sociale sager.

– Det er nogle af de store vanskeligheder, vi ikke får løst over night, som handler om, at det at manøvre i det kommunale system er svært og kompliceret. Derfor anvender vi stigende grad forløbskoordinatorer, men omfanget af det er nu også blevet så stort, at der er behov for at koordinere det. Og den problemstilling skal løses. For dem, som har størst behov for hjælp, har også færrest ressourcer til at gennemskue, hvordan man griber sin situation an i forhold til myndighederne. Det handler ikke om at se tilbage på det tabte paradis, men der var faktisk tidligere intentioner i bistandsloven om at have denne ene person, som bandt trådene rigtigt sammen. Og nogle af de intentioner bør vi kunne finde en ny udgave af, så det bliver lettere for folk at få de rettigheder og det liv, de har krav på.

Civilsamfundets ansvar skal støttes

De øvrige komitémedlemmer supplerede med synspunkter, som også havde været på bordet under den korte votering. Lektor Morten Ejrnæs fra Aalborg Universitet på-

pegede på baggrund af forslag fra salen, at der i relation til sektoransvarligheden er en socialpolitisk pointe i at støtte de tiltag, som allerede finde sted rundt omkring.

– For eksempel lokaler til unge at samles i, eller at folk tager ud og gør noget ved mobbekulturen er bestræbelser med en socialpolitik dimension, som udføres i andet regi. Det skal vi støtte op om i de andre sektorer, som har at gøre med civilsamfundets ansvar.

 Helt overordnet var komiteén enige om behovet for at revitalisere socialpolitikken og give den en mere fremtrædende position i det politiske rum

Finn Kenneth Hansen fra CASA byggede videre på tanken om betydningen af en civilsamfundsstrategi – især i de »kystnære« områder (Udkantsdanmark, red.), hvor for eksempel udbygning af uddannelsesinstitutioner er en mulighed for at fastholde og tiltrække unge med ressourcer.

– Og så er der de universelle ydelser. Vi har ikke været så meget inde på forsørgelsesområdet, men overførselsindkomsterne kunne være værd at lægge vægt på – at få formuleret et mindste forsørgelsesgrundlag for at undgå fattigdom, sagde han.

Bettina Post, formand for Dansk Socialrådgiverforening, pointerede at rettighedstænkningen skal stå central igen:

– Udgangspunktet for en ny socialpolitik er ikke, at mennesker kan nytteoptimeres. Vi skal tage udgangspunkt i en rettighedstænkning. I vores lovgivning er der en række fornuftige rettigheder, som almindelige mennesker ikke kender. Det handler om at få dem i spil, for eksempel gennem rehabiliteringstanken, så vi, når vi er blevet slået

omkuld for kortere eller længere tid af den ene eller den anden årsag, får den berettigede støtte til at komme tilbage på benene igen. dermed kan vi undgå, at folk hamrer ned mellem søjler og stole med risiko for i bedste fald at være alt for længe om at komme på benene igen, i værste fald at ryge helt ned på bunden af en social deroute, sagde hun.

Lisbeth Zornig Andersen, formand for Børnerådet, konstaterede, at hun var blevet bekræftet i, at det er rigtigt at spørge børnene: Hvad er det gode børneliv?

– Vi skal give dem et godt afsæt med forebyggelse og tidlig indsats. Så er sandsynligheden for, at tingene lykkes, meget bedre. Men vi kan have nok så mange gode ideer, men i alt, hvad vi gør og i den politik, vi udformer, er vi nødt til at høre eksperterne selv – dem det handler om.

Bente Adolphsen, lektor på VIA University College, mente, at man er nødt til at finde en lovgivning og en arbejdsmetode, så socialarbejderne arbejder respektfuldt og af egen drift sikrer borgernes rettigheder, for der vil være borgere, hvis stemme ikke bliver hørt.

– Jeg arbejder med børneområdet, og her vil altid være nogen, som ikke kan tale for sig selv, så det skal vores lovgivning og måden, vi håndterer arbejdet på, kunne sikre. For som Knud siger: Hvem sikrer at kommunerne gør det, de skal? Det er jo ikke hos de svageste, at stemmerne er. Og derfor er vi også nødt til at være enige om, hvor nedslagspunkterne i de socialpolitiske tiltag er og få området delt lidt op: Hvad er de brede tiltag, hvad er ydelsesområdet, og hvad er omsorgsområdet? Efter min bedste mening er det myndighederne, som skal gå ind og tage ansvar for det.

Bo Heide-Jochimsen fra Projekt Udenfor

fremhævede det universelle i socialpolitikken:

– Vi fandt også frem til, at en god socialpolitik gælder alle – ikke kun dem, der kan råbe op og navigere i det sociale systemet. Den gælder også dem, som er allernederst – dem i ghettoerne, de hjemløse. Alle har de krav på værdig hjælp, men de bliver stadig mødt med forståelsen af, at de kommer for at snyde. Så længe det ikke bliver ændret, får de ikke den hjælp, de har krav på. Det må vi ændre, så også de allerdårligste har en værdig plads i samfundet.

Kan vi lave en fælles plan?

Debatten med salen afspejlede det grundlæggende ønske om inklusion frem for eksklusion.

Henrik Egelund, socialpolitisk koordinator i Dansk Socialrådgiverforening, påpegede, at også den nye regering fortsætter tankegangen med pålæg om arbejde og uddannelse til alle.

– Derfor er en grundlæggende målsætning om at inkludere vanvittig vigtig, for den har ikke været tilstede i ti år. Den diskussion skal landes ordentligt - med ordenlige tilbud og inkluderende muligheder til afløsning af ti års pisk.

* Det handler om ikke at se den sociale indsats som noget, der foregår inden for et bestemt reservat rettet mod en bestemt gruppe af befolkningen, men at prøve at anlægge en bred forebyggende og tidlig tilgang til løsningen af sociale problemer, hvor man medtænker alle politikområder og alle velfærdssamfundets institutioner

Han mente dog, at det gensidige, tværsektorielle ansvar er meget svært at gennemføre i praksis.

– Det er indlysende rigtig, at noget skal gøres, men det er store skridt og mange folk, som skal flytte sig. Den dagsorden skal kommunerne sætte – i stedet for at isolere og bygge siloer op.

Johs Bertelsen, formand for Frivilligt Forum foreslog en fælles strategiplan som en mulighed.

– En god socialpolitik er en vision i sig selv, men måske skal man tænke i en koordinerende indsats, hvor alle trækker på samme hammel fra de forskellige organisationer og institutioner?

Knud Vilby anerkendte ideen om, at enighed om den overordnede beskrivelse burde skabe mulighed for, at man kan lave en fælles plan, båret af den samme overordnede vision om fællesskab, solidaritet, lighed og værdighed som borger.

– Det vil influere på værditænkningen mange steder, mente han.

Lisbeth Zornig Andersen glædede sig:

– Det er lige præcis vores tanker i Børnerådet. Der var derfor, vi fik tanken om en vision for det gode børneliv. Vi mangler en overordnet børnepolitik, men den skal passe ind i de andre politikker, fordi børn bliver ikke ved med at være børn ... Deres trivsel hænger også sammen med, hvordan forældrene har det på arbejdsmarkedet – har de tid til at være gode forældre osv. Derfor burde regeringen formulere en ny, sammenhængende vision for Danmark. Og vi er friske på at gå sammen med andre!

Bente Adolphsen opfordrede til at kigge på Grundloven.

– Hvis bare vi overholder den, er vi nået langt, fordi den rummer netop idealerne om fællesskab og individets rettigheder. Hele

magtens tredeling handler om, at tingene skal gå ordentligt for sig – og Folketinget skal lovgive inden for forfatningen, så måske skal vi have en forfatningsdomstol, som kan kigge på lovene, lød hendes forslag.

Henrik Egelund mente, at det handler om at være vaks ved havelågen nu.

– Vi skal hjælpe beskæftigelsesminister Mette Frederiksen med at få tingene på rette spor, så det ikke bliver en fortsættelse af Inger Støjbergs politik, og her tænker jeg på, at vi for eksempel skal hjælpe med at sikre inklusionen.

Knud Vilby lovede afslutningsvis, at komitéens forslag bliver gjort færdigt i starten af december, så regeringen har mulighed for at kigge på det, når finanslovsforhandlingerne er overstået.

* Med hensyn til strukturen på det sociale område var der bred enighed i komitéen om, at der er brug for en overordnet, faglig myndighed, som kan vende tommelfingeren op eller ned over for kommunernes sociale indsats, som ikke altid er god nok

Skal vi forny og forynge Socialpolitisk Forening?

Socialpolitisk Forening er i gang med en strategiproces, der meget gerne må blive en fornyelses- og foryngelsesproces, og en proces, der gør foreningen større. Medlemmer, der gerne vil bidrage er meget velkomne til en workshop i København den 7. januar 2012.

Af Knud Vilby

Det er ikke en proces for processens skyld. Socialpolitisk Forening har behov for den. Vi synes selv, vi er en aktiv forening. Der sker noget både i landsforeningen og i de fleste lokalafdelinger, og vi har fået en ny afdeling på Lolland og Falster. Vi oplever også, at der er interesse og et stort behov for det vi laver, senest ved den store todages høring. Socialpolitisk Forening kan noget som andre sociale foreninger ikke kan, når det gælder om at informere om og fokusere på politiske problemstillinger på det sociale område. Det så vi i fattigdomsåret, og det ser vi nu, hvor der – måske – igen er udsigt til forbedringer på det sociale område.

Men i forhold til behovet, er vi en alt for lille forening. Vi har svært ved at få tag i nye socialt interesserede unge. Og selv om vi generelt hele tiden har en vis tilgang af medlemmer, er der af naturlige grunde også et frafald. Samtidig oplever vi, at nogle af vores kollektive medlemmer er faldet fra. Det skyldes blandt andet sammenslutninger og

sammenlægninger i kommuner og fagbevægelse, men også at der spares hele vejen rundt, og at mange derfor har en tendens til at skære det fra, der ikke opfattes som helt uundværligt. Det betyder alt sammen, at vi slås med for få ressourcer (penge) og alt for meget arbejde lagt på for få skuldre, især landssekretærens.

Vi er sikre på, at vi er uundværlige for den socialpolitiske debat, og vi får året igennem mange vidnesbyrd om det. Men vi har altså svært ved at overbevise tilstrækkeligt mange potentielle nye medlemmer om det.

Forud for selve strategiprocesen har vi moderniseret og forenklet foreningens vedtægter, vi har – synes vi selv – forbedret vores tidsskrift »Social Politik«, vi har udviklet hjemmesiden, der bruges meget mere aktivt, og vi har udviklet vores netværks-samarbejde med beslægtede foreninger og institutioner.

Håbet er at vi nu kan tage nogle skridt, der over hele landet gør det lettere at få øje på og blive en del af Socialpolitisk Forening. Vi vil gerne blive bedre til at fokusere og udvikle centrale temaer, og vi vil gerne samarbejde og netværke mere blandt andet med de miljøer, hvor unge interesserer sig for sociale problemstillinger, måske uden at tænke i traditionelle socialpolitiske baner.

Har du som medlem noget at byde på i den proces, og vil du gerne være med i diskussionen, er den 7. januar en rigtig god mulighed - se næste side.

Deltag i udviklingen af Socialpolitisk Forening

Social Politisk Forening afholder lørdag d. 7. januar 2012 kl. 11-15 en workshop, hvor vi sætter fokus på udviklingen af foreningen både lokalt og på landsplan (se forrige side).

Vi har i den forbindelse brug for bidrag fra alle vores medlemmer – både de kollektive og de individuelle medlemmer – og vi håber derfor at se så mange som muligt til workshoppen.

Forud for workshoppen går bl.a. en interviewrunde med vores større kollektive medlemmer omhandlende, hvilke ønsker de har til Socialpolitisk Forening, for at det fortsat er attraktivt for dem at være medlemmer af foreningen. Resultatet heraf vil blive præsenteret på workshoppen.

Børge Bisgaard, projektleder ved HK Kommunal, vil lede os gennem dagen.

Socialpolitisk Forening vil sørge for lidt let frokost.

**Workshoppen afholdes i HK Kommunals lokaler København:
Weidekampsgade 8, 0900 København C.**

**Tilmelding er nødvendig og kan ske på:
post@socialpolitisk-forening.dk eller 35 82 83 50.**

Vi håber at se mange af jer medlemmer til en god dialog om, hvordan vi i fællesskab kan udvikle Socialpolitisk Forening til i fremtiden også at være en vigtig aktør i udviklingen af og debatten om socialpolitikken.

Social Årsrapport 2011

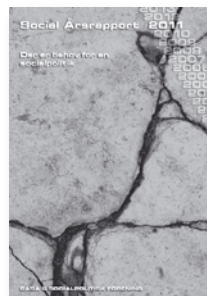
Der er behov for en socialpolitik

Social Årsrapport 2011 peger på behovet for en socialpolitik. En socialpolitik som kan afhjælpe og forebygge de sociale problemer, som personer og familier bliver ramt af eller udsættes for i dagens Danmark. Sociale problemer som i perioder kan være en barriere for et almindeligt hverdagsliv.

Artiklerne i Social Årsrapport er skrevet af en række praktikere, socialfaglige repræsentanter fra de faglige organisationer, forskere, og aktører på det sociale område, som hver især give deres bidrag til formulering af elementer til en ny socialpolitik.

Artiklerne omfatter følgende temaer:

- Indkomstoverførslerne i Danmark
- Sygedagpengeområdet
- Rehabilitering
- Et alternativt arbejdsmarked
- Socialpolitik for de svageste
- Økonomisk ulighed
- Beskæftigelse og arbejdsløshed
- Kontanthjælp og førtidspension

Social Årsrapport udgives i et samarbejde mellem Center for Alternative Samfundsanalyse, CASA og Socialpolitisk Forening.

Udgivet på Socialpolitisk Forlag

ISBN 978-87-7504-131-2

ISSN 1600-4493

Vejledende pris: 125 kr.

Forsendelse: 46 kr.

Medlemmer af Socialpolitisk Forening kan få årsrapporten tilsendt uden forsendelsesomkostninger ved indbetaling af 125 kr. til Merkur Bank 8401 – 1107616. Husk navn og adresse på indbetalingen, så sender vi straks bogen.

KALENDER

2012

- **7. januar kl. 11 – 15**
Workshop om strategi for Socialpolitisk Forenings arbejde i de kommende år. Tilmelding og yderligere oplysninger post@socialpolitisk-forening.dk eller telefon 35 82 82 50
- **14. marts kl. 8.30 – 15**
Ulighedens Topmøde 2012 *Hvem betaler for prisen for ulighed i sundhed?* Tænk tanken Cevea, i samarbejde med bl.a. Socialpolitisk Forening. Læs mere på www.cevea.dk
- **23. marts kl. 14 – 19.30**
Socialpolitisk Forening afholder debatmøde under overskriften *Socialpolitikken efter ½ år med en ny regering* og efterfølgende generalforsamling. Læs mere på www.socialpolitisk-forening.dk. Dagsorden til generalforsamlingen kommer i Social Politik nr. 1, 2012
- **8. – 12. juli**
Social Work Social Development 2012: Action and Impact. Verdenskonference i Stockholm.
Se mere på www.swsd-stockholm-2012.org

Høringen *Den gode socialpolitik* er afholdt med støtte fra:

EUROPA **NÆVNET**